

Oriol Xirinachs

No tot té un preu, Déu és gratuït

EMAÚS 183

CPL
ed toriol

*La col·lecció Emaús vol oferir llibres
de lectura assequible que ajudin
a viure el camí cristià en el moment actual.
Per això porta el nom d'aquell poble
cap a on anaven dos deixebles desesperançats
quan es van trobar amb Jesús,
que es va posar a caminar al costat seu,
i els va fer entendre i viure
la novetat de l'Evangelí.*

Oriol Xirinachs

**No tot té un preu,
Déu és gratuït**

Col·lecció Emaús 183
Centre de Pastoral Litúrgica

Fotografia de la coberta: @silviagaudenzi (Pixabay)

© Edita: CENTRE DE PASTORAL LITÚRGICA
Diputació, 231 – 08007 Barcelona
Tel. (+34) 933 022 235 – wa (+34) 619 741 047
cpl@cpl.es – www.cpl.es

Primera edició: febrer de 2025

ISBN: 978-84-9165-682-1
Dipòsit legal: B 3957-2025

Printed in UE

Imprimeix: Safekat, S.L.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Pròleg.....	7
Introducció.....	11
La gràcia, l'hem rebuda a l'engròs, no la donem a la menuda.....	15
L'essència de les coses és ser donades.....	21
Si no tenim res per donar, podem donar-nos.....	25
La gratuïtat ens fa ser el que som, no el que fem o tenim.....	31
Els regals no són un dret ni s'arrabassen, s'acullen.....	37
¿La vida és meva o tan sols en soc usufructuari?..	43
No som mirant-nos al mirall, sinó sent per a algú.....	49
No es tracta de donar gràcies per educació, es tracta de ser agraïts.....	53
Si la relació no és comunió gratuïta, és transacció.....	57
La vida, o la dono lliurement o me la roben.....	61
La gràcia no supleix l'obligació; denuncia l'abús.....	67
La gràcia no és un privilegi particular; és un do a comunicar i repetir.....	73
No tenim tiquet de compra de la nostra vida: ha estat un regal.....	79

Segurament, aquest pròleg no li agradarà gens, a l'Oriol Xirinachs, perquè se'm fa impossible parlar del seu llibre sense parlar de qui és ell per mi.

Fa anys que li dic que de gran m'agradaria ser com ell. I és que, a l'Oriol, l'estimo. Ens estimem. Sempre m'ha incomodat. M'interpel·la la pròpia vida. De fet, la seva vida interpel·la la nostra vida. Mai he escoltat d'ell res que no visqui... i això incomoda. Sovint, incomoda. L'Oriol sempre es queda amb les ganes d'anar una mica més enllà: de fer, veritablement, vida de l'Evangelí. Ja fa temps que em diu que no hem sabut portar Jesús als pobres. Que, en allò d'evangelitzar els pobres, ens hem quedat a la porta. I crec que té raó. És la nostra gran assignatura pendent.

En aquest llibre, com en tots els seus escrits, et sentiràs interpel·lat i no et quedaràs indiferent. A través de les seves pàgines, l'Oriol ens convida a fer un viatge fascinant per descobrir la *gràcia*: l'expressió de l'amor gratuït i il·limitat de Déu, que es fa present cada cop que humanitzem la nostra relació amb Déu donant-nos als altres. Segons ell, la gràcia és una dimensió essencial de la fe cristiana que no podem tocar ni veure, però que podem viure amb profunditat quan trobem la nostra resposta a aquelles preguntes tan incòmodes: «¿Per a què?» i «¿Per a qui?».

L'Oriol planteja aquestes preguntes a cor obert, despullat, proposant-nos entrar en diàleg amb la nostra pròpia interioritat i mirar-nos de nou en un mirall que potser incomoda. Per això, en aquest llibre, hi trobaràs permanentment un pont entre l'Evangelí –allò que diem que seguim– i la pròpia vida. També hi trobaràs preguntes que et proposen mirar-te al mirall, a aquest mirall incòmode. Preguntes com: «¿En la nostra professió o en el nostre voluntariat, donem o ens hi donem?», o «¿t'has preguntat per què i per a què Déu t'ha escollit?». Potser la resposta és el que incomoda, no la pregunta.

També hi trobaràs poemes que ens acompanyaran en aquesta mirada al mirall sobre la gràcia, la gratuïtat i la donació. Són poemes que commouen i arriben a l'essència. Un bocí de saviesa dels molts que m'han commogut:

[...] Només el pobre sap qui és.
I pot dir com Déu: «Jo soc».
[...]
Diu el que és, no cal dir més.
I tu, ¿qui ets?

També hi trobaràs algunes frases que conviden a aturar-se i a fer-ne vida: «No som mirant-nos al mirall, sinó essent per algú», o «si la relació no és comunió gratuïta, és transacció».

L'Oriol, d'aquests principis, n'ha fet vida i servei als petits de l'Evangelí, fent del lavatori de peus i de la donació gratuïta el seu propòsit. Des de la seva experiència acompanyant persones en situació sense llar, excarcerades, malaltes de sida-VIH, amb drogoaddic-

cions, maltractades per la vida, sense ningú a qui trucar a les dues de la matinada en cas de necessitar-ho... l'Oriol ens proposa a cadascú i cadascuna de nosaltres esdevenir testimonis vius de la gràcia en acció des d'allò que fem i vivim. Sent qui som en essència.

Ens convida a descobrir la gràcia en la nostra vida quotidiana, a deixar-nos transformar per aquest amor de Déu gratuït i il·limitat i a compartir-lo. Ens crida a viure una vida plena, lliure i joiosa; a donar als altres el regal de la gràcia que hem rebut.

Que tinguis un bon viatge.

Eduard Sala
Director de Càritas Diocesana de Barcelona
Barcelona, octubre de 2024

La gràcia és una dimensió fonamental de la nostra fe. Tota l'Esclitura, i en concret el Nou Testament, pot ser llegida tenint-la com a clau de lectura. Ho recordava el papa Francesc en l'Àngelus del 15 de març de 2015: «Heus aquí l'expressió més simple que resumeix tot l'Evangelí, tota la fe, tota la teologia: Déu ens estima amb amor gratuït i sense límits». D'acord amb aquestes paraules convé afegir que parlem de gratuïtat per referir-nos a l'actitud, però que es fa operativa en l'amor. Aquí ens hi referirem, però, donant per fet la relació entre «amor gratuït» i gràcia, que ja defineix a quin amor ens referim, perquè aquest terme el trobem interpretat de massa formes i sentits.

Potser pel fet de parlar més de gràcia que de gratuïtat, que és l'actitud i la manera de fer, ha pogut portar a una interpretació de la gràcia de manera gairebé contrària a la seva autèntica essència. Podem dir que l'hem cosificat, o que n'hem fet una realitat amb identitat autònoma o un estat de la persona, que podem quantificar, disseccionar, guanyar o perdre.

Poden ser útils per a la reflexió teològica la classificació i diversificació de la gràcia, sobretot quan es parla de gràcia actual, cooperant, habitual o santificant, operant o original. Però segons quin ús se'n faci, crec que pot fomentar aquelles maneres d'entendre-la

i viure-la de la gent senzilla. Podríem dir que queda despersonalitzada, vinculada certament a la persona, però no de manera intrínseca ni constitutiva.

Si observem les maneres concretes com és viscuda, la podem trobar com un estat legal amb dret a recompensa quan es parla de «morir en gràcia». Podem trobar-la viscuda com un *favor* concret i guanyat mitjançant una determinada oració *màgica*, en aquelles estampetes en què en un moment es pot demanar *la gràcia desitjada*. Molt sovint és entesa en relació amb un mateix com a contraposada al pecat i, per tant, presentable o no.

En totes aquestes maneres d'entendre la gràcia, hi podem trobar un aspecte comú, que és el fet de ser entesa com alguna cosa afegida al viure i actuar concret de la persona. Pot ser que com a causa o com a conseqüència, queda desfigurat el rostre de Déu, la imatge i l'actuar. Ens trobem amb una gran quantitat d'imatges seves desfigurades, més o menys comunes en l'imaginari popular. Tenim el Déu jutge, que ens judica segons si tenim els papers en regla; el Déu Aladí, a qui amb el ritu corresponent podem demanar els nostres desitjos o necessitats; el Déu empresari, amb qui puc negociar amb les meves obres; el Déu capritxós, que dona o pren aquest do segons uns criteris que no coneixem; el Déu energia, que amb la seva força em permet superar situacions complicades.

Amb aquestes reflexions vull ajudar a descobrir la gratuïtat com a ànima i esperit que inspira tot el ser i l'actuar de Déu, manifestats en la vida, l'actuar i l'en-

senyar de Jesús, que podem trobar en els evangelis. Voldria ajudar a personalitzar la gràcia com a manera d'aprofundir i humanitzar la nostra relació confiada i agraïda amb Déu Pare i amb Jesús, el seu fill. En segon lloc, vull presentar-la com a font d'una vida personal més humana, lliure i joiosa. I, en tercer lloc, vull presentar tota la força profètica i renovadora que aquesta dimensió pot aportar al nostre món d'avui i de sempre.

LA GRÀCIA, L'HEM REBUDA A L'ENGRÒS, NO LA DONEM A LA MENUDA

Així, doncs, si per la falta d'un de sol la mort ha imperat per culpa d'ell, molt més els qui reben aquesta sobreabundància de gràcia i el do de la justícia viuran i regnaran gràcies a un de sol, Jesucrist (Rm 5,17).

No cal recórrer als informes dels organismes mundials per veure que estem reduint les espècies animals, destrossant els boscos, esgotant les energies no renovables, les fonts d'oxigen, etc., amb conseqüències en el canvi climàtic, la salut... i el futur de la humanitat. Sabem que, almenys actualment, el nostre món podria abastir la totalitat dels habitants del planeta amb el que és necessari per tenir una vida digna. Del món que hauria de ser i podria ser la casa de tots, el lucre descontrolat n'ha fet un producte de consum privat, explotant-lo fins als límits actuals. Els monopolis o la destrucció d'excedents per tal d'imposar preus i la ramaderia i el cultiu intensius i antinaturalens han portat al món que tenim ara. Desgraciadament, i qui sap si de manera inconscient, tots contribuïm d'alguna manera, que sigui el que és.

Quan llegim l'evangeli, hi podem trobar un corrent fonamental que el recorre tot i que és el tema d'aquestes reflexions, la gratuïtat. Ara ens volem referir a un dels seus aspectes constitutius. Ens referim al fet que

és donada sempre amb sobreabundància, sense mesura. És clar que en el cel no coneixen cap mena de mesurador.

Si bé aquesta sobreabundància és constant, hi ha uns moments en els quals ens pot semblar un malbaratament. Fem una repassada a aquests gestos per intentar extreure'n l'ensenyament que ens volen donar.

A les noces de Canà la seva generositat permetria emborratxar els assistents d'un estadi de futbol. El context en què fa aquest signe és el d'una festa. «Hi havia allà sis piques de pedra destinades a les pràctiques de purificació usuals entre els jueus. Tenien una cabuda d'uns cent litres cada una» (Jn 2,6). En aquell món estructurat en la Llei, que tal com la interpretaven els seus mestres era una càrrega impossible de suportar i que creava consciència escrupolosa de culpabilitat, l'esperit festiu que des de la creació es desitjava per a la humanitat era impensable per al poble senzill. Jesús és acusat de participar-hi: «Els fariseus i els seus mestres de la Llei murmuraven contra els deixebles de Jesús i els deien: “¿Per què menges i beves amb els publicans i els pecadors?”» (Lc 5,30). En el nostre món obsessionat per l'eficàcia, els resultats, l'estrès, que necessita *sales de festa* no per celebrar, sinó per evadir-se. Ell s'ha quedat entre nosaltres en la gran festa de l'Eucaristia.

En el signe de la multiplicació dels pans, després de deixar tips cinc mil homes, dones i criatures, encara en va sobrar: «Els els van recollir i amb els bocins d'aquells cinc pans d'ordi ompliren dotze cistelles:

eren les sobres després d'haver menjat» (Jn 6,13). En el nostre món en què un dels negocis *segurs* són les *assegurances*, perquè preferim confiar en el nostre *racó* en comptes de en la solidaritat, Jesús ens deixa el sagrament de la comunió.

En la paràbola del sembrador, evidentment que llença la llavor on no ho faria qualsevol pagès, per tot arreu: «Un sembrador va sortir a sembrar. Tot sembrant, una part de les llavors va caure arran del camí [...] terreny rocós, [...] enmig dels cards; [...] terra bona» (Mt 13,4.5.7.8). Jesús no fa estudi de mercat a l'hora d'oferir-nos la seva salvació, perquè confia en tots i cadascun dels humans. Les nostres empreses, partits polítics, mitjans... estudien molt bé els destinataris per tal d'assegurar-se'n els fruits. Jesús ens ha deixat la taula de la Paraula, que té alguna cosa a dir a cadascú. I per això el papa Francesc insisteix que «a l'Església hi ha lloc per a tots».

En aquella pesca en què, després que els pescadors no han aconseguit res, ell els ensenya el lloc on omplen les xarxes: «Tira llac endins i caleu les xarxes per pescar [...] Ho feren així, i van arregar una quantitat tan gran de peix que les xarxes se'ls esquinçaven» (Lc 5,4.6). En el nostre món tancat en el grup, la classe, la raça, la ideologia, etc., Jesús ens reuneix en la comunitat enviada a anar «mar endins», confiada, arriscant i joiosa.

Podríem allargar els moments en què Jesús ens dona la gràcia amb sobreabundància. Tan sols per contraposar-ho a l'entitat més representativa de l'actuació

moguda pel lucre, com són els bancs. Recordem que fins i tot en aquest camp no té mesura: «I tothom qui pel meu nom hagi deixat cases, germans, germanes, pare, mare, fills o camps, en rebrà cent vegades més i posseirà la vida eterna» (Mt 19,29).

Ja ho hem vist: la rebem a l'engròs com a creadora de comunió, do mutu, creació de vida, mirada benvolent. Però fàcilment la reduïm *a la menuda* quan en fem energia, favor, moneda de canvi, mèrit. Sant Pau va advertir ja en el seu temps: «Vosaltres teniu de tot en abundància: fe, paraules, coneixement, sol·licitud plena i l'amor que de nosaltres heu rebut. Tingueu també ara una generositat abundosa» (2Co 8,7).

PER A LA REFLEXIÓ

- ◆ ¿Portes la teva vida a l'Eucaristia, i l'Eucaristia a la teva vida?
- ◆ ¿Ell ajuda a superar tantes petites divisions com hi ha entre nosaltres?

Sovint la gent és desraonada, il·lògica i egocèntrica.

Perdona'ls de tota manera.

Si ets amable, la gent et pot acusar d'egoista o de tenir segones intencions.

Sigues amable de tota manera.

Si ets exitós, guanyaràs alguns amics falsos i alguns enemics veritables.

Tingues èxit de tota manera.

Si ets honest i franc, la gent et pot enganyar.

Sigues honest i franc de tota manera.

El que trigues anys a construir, algú ho pot destruir en un instant.

Construeix de tota manera.

Si trobes serenitat i felicitat, pots tenir enveja.

Sigues feliç de tota manera.

El bé que fas avui, sovint l'endemà serà oblidat.

Fes el bé de tota manera.

Dona al món el millor que tens i potser mai n'hi haurà prou.

Dona al món el millor que tinguis, de totes maneres.

Veuràs, l'anàlisi final és entre tu i Déu;

mai serà entre tu i ells, de totes maneres.

Teresa de Calcuta